నాకు నచ్చిన నా కథ

బోన్‌సాయ్ బ్రతుకు

నాకు నచ్చిన నా కథ 'బోన్‌సాయ్ బ్రతుకు' 1974 సెప్టెంబర్‌లో 'కల్పన' అనే మాసపత్రికలో ప్రచురింపబడింది. తరవాతా అది కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ ప్రచురించిన 'తెలుగు కథ' అనే సంకలనంలో చోటు చేసుకుంది. నాకు బాగా కీర్తి తెచ్చి పెట్టిన చిన్నకథ ఇది. ఈ కథ రాయడానికి స్ఫూర్తి బోన్‌సాయ్ చెట్ల పెంపకాన్ని కళ్లారా చూసినప్పుడు కలిగింది. మహావృక్షం కాదగిన చెట్టుని కళ పేరుతో చిన్న పూలకుండీలో పెంచడం చూడగానే, సంప్రదాయబద్ధంగా గృహానికి పరిమితం చేయబడిన స్త్రీల జీవితం గుర్తుకొచ్చింది. కుటుంబంలో ఆడపిల్లల పట్ల చూపిస్తున్న వివక్షనీ, స్త్రీల బానిస బతుకుల్నీ సున్నితంగా, సహజంగా, సంక్షిప్తంగా చూపించాను ఈ కథానికలో. ఆ వివక్షపై నిరసనకి సూచన ఈ కథ ముగింపు.

తెలుగు రచనల్లో 'స్త్రీవాదం' ఇంకా ప్రాచుర్యం పొందని రోజుల్లో స్త్రీవాదానికి మూలమైన ఒక అంశాన్ని తీసుకుని రాసిన ఈ కథ ఒక దశాబ్దం తరవాత స్త్రీవాదుల దృష్టిని ఆకర్షించింది. ఇతర భాషలు కొన్నిటిలోకి అనువదింపబడింది. ఆంగ్లానువాదాల సంకలనంలో కూడా చేర్చబడింది.

నాకు నచ్చిన ఈ కథ నా జీవితంలోని ఆత్మీయులకు సంబంధించిన కథ. నాకు ఆత్మీయమైన కథ.

ఆఫీసు నుంచి ఇంటికొచ్చేసరికి గుమ్మంలో ఎదురుగా ఉత్తరాలు కనిపిస్తే ఏదో చెప్పలేనంత ఉత్సాహం పుట్టుకొస్తుంది. ఆత్మీయులు ఎదురై ఆప్యాయంగా పలకరించినట్లే అనిపించి, ఆఫీసు పనివల్ల కలిగిన అలసట అంతా ఇట్టే మాయం చేసినట్లు హాయిగా ఉంటుంది మనసుకి. ఆఫీసు నుంచి రాగానే ఈదురో దేవుడా అంటూ వంటింట్లోకి అడుగుపెట్టేందుకు బదులు కూనిరాగం తీస్తూ కులాసాగా కాఫీ చేసుకుని తాగబుద్ధి అవుతుంది. అందులోనూ పరిచితమైన దస్తూరితో ఇన్‌లాండ్ లెటర్స్ గాని కవర్లు గాని వస్తే చకా చకా పకోడీలో బజ్జీలో చేసుకుని తినేటంత ఓపిక, ఉత్సాహం పుట్టుకొస్తాయి. ఉత్తరాలు రాయటానికి బద్ధకం అనిపించినా ఎక్కడి నుంచైనా రోజూ ఉత్తరాలు రావాలనే ఆశ మాత్రం ఉంటుంది!

అనుకోని ఉత్తరం అది. అక్కయ్య ఏనాడూ ఉత్తరం రాయనిది ప్రత్యేకంగా రాసిందంటే ఏదో విశేషం ఉండి తీరాలి. ఉత్తరం విప్పుతుంటే కొంచెం భయంలాంటిది వేసింది - ఏమైనా దుర్వార్త కాదుకదా అని. అవును మరి, అంతా సవ్యంగా ఉంటే ఒక్కళ్లూ ఒక్క ఉత్తరం ముక్క రాయరు.

"అమ్మలూ!

నా ఉత్తరం నీకు చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించిందనుకుంటాను. నేనూ మీ బావగారూ అక్కడికి మీ ఊరికి రాబోతున్నామని చెబితే మరింత ఆశ్చర్యపోవచ్చు. కాశీ హరిద్వారం వెళ్లాలని ఎన్నాళ్లనుంచో అనుకుంటున్నాము. ఈనాటికి వీలు చిక్కింది. మేము రావటంవల్ల మీకు ఏ విధమయిన ఇబ్బందీ కలగదనుకుంటాను..."

"ఏమండీ, మా అక్క, బావగారూ వస్తున్నారట ఇక్కడికి" అన్నాను ఉత్సాహంగా.

"నిజంగానా! ఎప్పుడు? ఏదీ, ఉత్తరం ఇలాతే" అంటూ నా చేతిలోంచి ఉత్తరం లాక్కున్నారాయన. నేను వంటింట్లోకి వెళ్లాను కాఫీ వగైరాలు రెడీ చెయ్యటానికి.

నా పెళ్లయిన తరవాత మొట్టమొదటిసారిగా ఈ ఊరికి మా ఇంటికొస్తున్నారు మా అక్క, బావగారూ. ఎన్ని సంవత్సరాలనుంచో ఎదురుచూసిన సంగతి. ఎప్పుడూ ఆ పల్లెటూరు వదిలి ఎక్కడికీ కదలరు వాళ్లిద్దరూ. పిల్లా పీచూ గొడ్లూ గోతం పంటలూ కోతలూ అంటూ ఏవో వంకలు పెట్టి వాళ్ల ఊరు వదిలి ఎక్కడికీ వెళ్లరు. అటువంటిది వాళ్లు ఈ మహాపట్నానికి మా ఇంటికొస్తున్నారు ఈనాటికి!

అక్కయ్య నాకుమల్లే చదువుకోలేదు. చదువుకోలేదంటే - దాన్ని అయిదోక్లాసుతోటే చదువు మానిపించేశారు మానాన్నగారు. ఆడపిల్లకి చదువేమిటి? చాకలి పద్దు రాయగలిగితే చాలదా అనుకునే రోజులవి. ఒక దశాబ్దం తరువాత పుట్టిన నా నాటికి ఆడపిల్లకి చదువు అవసరమా అనవసరమా అనే మీమాంస తగ్గిపోయింది. కాలంతోపాటు నాన్నగారు కూడా మారటం నా అదృష్టం. నన్ను కాలేజీలో చేర్పించటానికి కూడా వెనకాడలేదు. పెద్ద చదువు చదివింతరవాత పెళ్లి చేసుకుని ఇల్లూ వాకిలీ చూసుకుంటూ కేవలం గృహిణిగా ఉండిపోవటానికి ఏ ఆడపిల్లకీ మనస్కరించదు. చదివిన చదువు సద్వినియోగం చేసుకోవాలని, జీవితంలో స్వయంగా ఏదో సాధించాలనే తపన బయలుదేరుతుంది. అదే విధమయిన తపన నాలోనూ రేగింది. ఆయన మంచి ఉద్యోగంలో ఉన్నప్పటికీ నేనూ ఉద్యోగంలో చేరాను.

అక్కకి చదువు లేకపోవటంతో పల్లెటూరి సంబంధం కుదిరింది. బావగారు చదువుకున్నవాడే అయినా ఆదర్శభావాలతో వ్యవసాయన్నే వృత్తిగా ఎన్నుకుని సొంత పొలాన్ని పండించుకుంటూ పల్లెటూరిలోనే మకాం స్థిరపరచుకున్నాడు. అక్కయ్య ఆ పల్లెటూరికే అలవాటు పడిపోయింది.

అక్కయ్య వచ్చేటప్పుడు దోసకాయలూ, గోంగూరా ములక్కాడలూ అప్పడాలూ వడియాలూ కొబ్బరి వుండలూ లాంటివెన్నో తెచ్చింది. "ఏమిటోనే కుచేలుడిలాగా

అబ్బూరి ఛాయాదేవి

పట్టుకొచ్చాను ఇవన్నీ. మీకు నచ్చుతాయో లేదో" అంది మొహమాటపడుతూ.

"అయ్యో అదేం మాటే! సరిగ్గా మాక్కావలసిన వస్తువులన్నీ తెచ్చిపెట్టావు. మాకు ఇక్కడ దొరకని వస్తువులివన్నీ. మీ మరిదికి గోంగూర పులుసూ, దోసకాయపప్పూ, ములక్కాడల చారూ ఉంటే చాలు పంచభక్ష్యపరమాన్నాలూ పెట్టినట్లు సంబరపడతారు. నాకు ఆఫీసు పనితోటి అప్పడాలూ వడియాలూ పెట్టడం అసలే పడదు. ఒకవేళ తీరిక దొరికినా అటువంటి పనులు చెయ్యాలంటే బద్ధకం నాకు, నా సంగతి నీకు తెలుసుగా!" అన్నాను నవ్వుతూ.

"అవును మరి, ఆఫీసు నుంచి వచ్చేసరికి ప్రాణం సోలిపోయి ఉంటుంది. ఇక అప్పడాలూ వడియాలూ పెట్టాలి, ఇడ్లీలూ దోసెలూ చెయ్యాలి అంటే మాటలేమిటి! అసలు ఎలా నెట్టుకొస్తున్నావో ఇంటిపనీ ఆఫీసు పనీను" అంది అక్కయ్య ఓదార్పుగా.

"ఏమిటో వెధవ ఉద్యోగం - ఒక్కొక్కప్పుడు మానెయ్యాలనిపిస్తుందే అక్కా. ఇంట గెలిచి రచ్చ గెలవమన్నట్లు - ఇల్లూ వాకిలీ సరిగ్గా చూసుకోకుండా ఆఫీసులో వ్యవహారాలు చూడబోవటం ఆడదానికి తలకి మించిన పనే" అన్నాను స్వానుభవం మీద.

"అలా అనుకోసేవ్ అమ్మలూ, నువ్వెంత అదృష్టవంతురాలివి - అనకూడదు గాని! హాయిగా చదువుకుని మగవాడితో సమానంగా ఉద్యోగం చేసి చేతినిండా సంపాయిస్తున్నావు. 'దేహి' అని ఒకళ్లని అడగాల్సిన పనిలేదు దేనికీ. మాకుమల్లే కరివేపాకుకి కానీ డబ్బు దగ్గర్నుంచీ మొగుడిమీద ఆధారపడకుండా దర్జాగా బ్రతగ్గలవు" అంది అక్కయ్య.

'దూరపు కొండలు నునుపు' అనుకున్నాను మనస్సులో. "మీ పాప ఏం చదువుతోందే ఇప్పుడు?" అన్నాను ధోరణి మార్చటానికి.

"స్కూలు ఫైనలు చదువుతోంది. దేవుడి దయవల్ల గట్టెక్కితే కాలేజీలో చేర్పించాలనే నా పట్టు. పొరుగూరు పంపించి హాస్టల్లో ఉంచటం ఆయనకి అంత ఇష్టం లేదు. అయినా ఆడదాన్ని చదువు లేకుండా ఇంట్లో కూర్చోబెట్టడం నా కిష్టం లేదే. నే పడుతున్న పాట్లు చాలవూ? ఆడదానిక్కూడా ఈరోజుల్లో డిగ్రీ చేతిలో లేకపోతే ఎందుకూ కొరగాదు. లేకుంటే మగవాడి చెప్పుకింద తేలులాగ పడి ఉండాల్సిందేనే" అంది ఉద్రేకంతో.

అక్కయ్యకి మొదట్నించీ చదువంటే ఇష్టం. కానీ నాన్నగారు దానికి చదువు చెప్పించలేదు. ఏదో నోటి లెక్కకి తక్కువని సమాధానం చెప్పలేక పోయిందని "ఆఁ, ఆడదానికి దీనికి చదువెలా వస్తుంది" అని నాన్నగారు అక్క చదువు ఆపించేసి అన్నయ్య మీద అత్యంత శ్రద్ధ చూపించారు. అక్కయ్యకి చదువు లేకపోబట్టే ఆ పల్లెటూరు సంబంధం చేసుకోవాల్సి వచ్చిందనీ, ఇంట్లో పాడి చూసుకోవటం, పొయ్యి అలుక్కోవడం, నూతిలోనుంచి నీళ్లు తోడుకోవడం - అలా గొడ్డుచాకిరీ చెయ్యాల్సి వస్తోందని అమ్మ కూడా ఎప్పుడూ అక్కయ్య గురించి బాధపడుతూ ఉంటుంది. గతమంతా తలుచుకుని అక్కయ్య బాధపడుతోందని గ్రహించి దాన్ని కాస్త మరిపించాలని "అలా అవతలకి పోయి కూర్చుందాం రావే అక్కా!" అంటూ బాల్కనీలోకి తీసుకువెళ్లాను.

అక్కడ పూలకుండీల్లో మొక్కలు చూడటం మొదలుపెట్టింది అక్కయ్య. తను తీసుకొచ్చిన దోసకాయలూ, ములక్కాడలూ, గోంగూరా అన్నీ వాళ్ల పెరట్లోవేట. ఈసారి ఎవరైనా ఇటువైపు వస్తూంటే కాసిని గోంగూర విత్తనాలు పంపించమన్నాను.

"అవును గాని అమ్మలూ, ఇదేమిటే, ఈ తురాయి చెట్టునీ దానిమ్మచెట్టునీ ఈ పూలకుండీల్లో వేశావు! ఎట్లా మరగుజ్జుల్లా తయారయినాయో చూడు! నిక్షేపంలా క్రింద పెరట్లో పెరగనివ్వాల్సిన చెట్లని పూలమొక్కల్లా కుండీల్లో వేస్తే ఇక అవి ఎట్లా పెరుగుతాయే" అంది ఆశ్చర్యపోతూ, ఆ చెట్ల కోసం బాధపడిపోతూ.

నేను పకపకా నవ్వాను. అక్కయ్య తెల్లబోతూ నావంక చూసింది.

"కావాలనే వేశానక్కా. అదొక స్పెషల్ పద్ధతి. దాన్ని 'బోనసాయ్' అంటారు జపాను దేశంలో. మర్రిచెట్టులాంటి మహావృక్షాన్ని కూడా పూలకుండీలో పెంచవచ్చు--ఊడలు కూడా దిగేట్టు పెంచవచ్చు. చిన్న పూలతొట్టిలో దానిమ్మ మొక్కని ఎప్పటికప్పుడు కొమ్మలు కత్తిరిస్తూ మధ్య మధ్య తొట్టె మారుస్తూ చిన్న సైజు చెట్టుని చేసి కాయలు కాయనిస్తే చూడటానికి ఎంత ముచ్చటగా ఉంటుందనుకున్నావ్! ఎంత జాగ్రత్తగా పెంచాలో తెలుసా ఈ చిన్న వృక్షాన్ని? 'బోన్‌సాయ్' ఒక గొప్ప కళ" అన్నాను.

అక్కయ్య నా మాటల్ని మెచ్చుకున్నట్లు కనిపించలేదు.

"ఏమిటో, మేడంత ఎత్తు పెరగాల్సిన తురాయిచెట్టుని ఈ కుండీలో బంధించావు" అంది నిట్టూర్చుతూ.

అక్కయ్యని నా 'బోన్‌సాయ్'తో మెప్పించలేక పోయినందుకు నిరుత్సాహ పడుతూ నీరసంగా కుర్చీలో చతికిలపడ్డాను. నేను నేర్చుకున్న 'కళ' అంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరు అయిందని నీరుకారిపోయాను. అంతలోనే పెద్ద గాలిదుమారం రేగింది. విసురుగా ఇసుక వచ్చి మా మొహాల్ని

సల్మాన్ హీరోగా హాలివుడ్ సినిమా?

సల్మాన్‌ఖాన్ హీరోగా 'మేరీగోల్డ్' అనే హాలీవుడ్ చిత్రాన్ని 50కోట్ల బడ్జెట్‌తో నిర్మిస్తున్నారు. అమెరికా దర్శకుడు విల్లార్డ్ కార్రోల్ ఈ చిత్రానికి రచయిత, దర్శకుడు. మ్యూజికల్ రొమాంటిక్ కామెడీ చిత్రంగా రూపుదిద్దుకుంటున్న ఈ చిత్రంలో హాలీవుడ్ నటి హీరోయిన్‌గా నటించనుంది. ఇంగ్లీష్, హిందీభాషల్లో నిర్మితమయ్యే ఈ సినిమా షూటింగ్ గోవా, ముంబాయి, రాజస్థాన్‌లలో జరుగనుంది. నటిగా రాణించలేక డాన్సర్‌గా మారిన తార జీవితం ఈ సినిమా ఇతివృత్తం. ఆమెచే డాన్స్ చేయించే కొరియోగ్రాఫర్ పోత్రాన్ సల్మాన్ పోషిస్తున్నాడు. బాలీవుడ్ మసాలలకు కొదవ ఉండదని దర్శకుడు విల్లార్డ్ కార్రోల్ అంటున్నాడు.

పుస్తకం చదవడం
అంటే
మనతో మనం మనలో
మనం మాట్లాడుకోవడం
మనసు కిటికీ తెరిచి
జ్ఞానవాయువు పీల్చడం!
ప్రతి పుస్తకం మనకి ఓ
కొత్త విషయం చెబుతుంది.
మన జీవితగమనాన్ని
మారుస్తుంది.
మనని శిల్పంగా చెక్కుతుంది.

**ఇలా మీ జీవిత శైలిని
మార్చిన పుస్తకం ఏది?**

మిమ్మల్ని కదిపేసి విలువునా కుదిపేసి
మీలో ఓ కొత్త చైతన్యాన్ని ఉత్సాహాన్ని నింపిన
పుస్తకం ఏది? ఆ పుస్తక సారాంశం ఏమిటి?
ఈ వివరాలతో మాకు ఓ లేఖ రాయండి.
అన్ని పుస్తకాలూ అందరూ చదవలేరు. ఇది
పరస్పర జ్ఞానాన్ని, అనుభవాన్ని పంచుకునే శీర్షిక
మనం అనుకున్న మంచిని పదిమందికి పంచే వేదిక!

మీ అభిప్రాయాలు చేరాల్సిన చిరునామా:

ముఖే ముఖే సరస్వతి

ఎడిటర్,
ఆంధ్రప్రభ వీక్లీ,
ప్లాట్ నం. 2, 6-3-1186,
బ్లూమూన్ హోటల్ వెనుక,
బేగంపేట, హైదరాబాద్ 500 016

ఈ శీర్షికకు తమ అభిప్రాయాలు పంపే పాఠకులు తాము చదివిన పుస్తకం ఎందుకు నచ్చిందో, ఏ అంశాలు తమని ప్రభావితం చేశాయో, ఆ పుస్తకం గొప్పతనం ఏమిటో స్పష్టంగా సంక్షిప్తంగా రాయమని మా మనవి. ఆ పుస్తక రచయిత గొప్పదనం, అతడి వ్యక్తిత్వం, ఆయనతో తమకుగల అనుబంధం ఆయన కులగోత్రాలు వంటివి రాయవద్దని సూచన! ఈ శీర్షిక ఉద్దేశం మంచి పుస్తకాలను పరిచయం చేయడం. రచయితలతో తమ పరిచయాలు, ఆ రచయితపై వ్యాసాలు రాయమని కాదు. గమనిస్తారు కదూ!

ఎడిటర్

కొట్టింది. అక్క రెక్క పుచ్చుకుని గదిలోకి లాక్కువెళ్లాను. గబగబా కిటికీలూ తలుపులూ మూసేశాను.

క్షణాల మీద జరిగినదంతా చూసి అక్కయ్య నిర్ఘాంతపోయింది.

"అదేమిటి? ఇంతవరకూ మామూలుగానే ఉంది. అంతలోనే ఆ దుమ్మూ గాలీ ఎక్కణ్ణించి వచ్చాయే? తారురోడ్లు కూడానూ?" అంది.

"ఈ మహాపట్నంలో ఇంతేనే తల్లీ. చూస్తూ చూస్తుండగానే రాజస్థాన్ ఎడారిలో ఉన్న ఇసుకంతా లేవదీసుకొచ్చి మా మొహాన కొట్టి పోతుంది గాలి దుమారం" ఇంకా నా మాటలు పూర్తి కాలేదు. అవతల టపటపమని వాన చినుకుల చప్పుడైంది. నేను తలుపు తెరచి బాల్కనీలో ఉన్న బోన్సాయ్ చెట్ల కుండీలనీ పూలకుండీలనీ లోపలికి చూరుకిందికి లాగాను. గాలివాన మొదలయింది. అక్కయ్య ఒక కిటికీ రెక్క తెరచి వీధిలోకి చూసింది. భారత రాజధాని వాతావరణాన్ని. "చూడు అమ్మలూ, అటు చూడు" అంది. అక్కయ్య గొంతులో ఏదో నూతనోత్సాహం తొంగి చూచినట్లనిపించింది. నేను కుతూహలంగా కిటికీ లోంచి వీధివైపు చూశాను. అర్థంకాలేదు. అక్కయ్య మొహంలోకి చూశాను. అంతుపట్టక "ఏమిటే?" అన్నాను.

"ఆ చెట్టు చూడు - దారి పక్కన ఎంతమంది తలదాచుకున్నారో తడిసిపోకుండా" అదేదో వినూత్న విషయమైనట్లు. నాకు మాత్రం అది అతి సామాన్యమైన సంగతిలా తోచింది. తన మనస్సులోని భావాన్ని నేను గ్రహించలేదని తెలుసుకుందిలా వుంది, తనే మళ్లీ అంది:

"ఆ తురాయి చెట్టు ఎంత పెద్ద చెట్టు అయిందో చూడు - బయట విశాలంగా ఉన్నచోట స్వేచ్ఛగా పెరిగింది కదూ - ఎంతటి గాలి దుమారం వచ్చినా అది కించిత్తు చలించలేదు. పైగా అంతమంది జనానికి ఆశ్రయం కల్పించి వాళ్లకి ఆసరాగా నిల్చింది. ఎండవేళల ఎంతమంది దాని నీడలో సేద తీర్చుకుంటూ ఉంటారో!"

"అందులో వింత ఏముందే?" అన్నాను.

"వింత ఉందని కాదు అమ్మలూ, నువ్వు అపురూపంగా పెంచిన నీ బోన్సాయ్ చూడు! చూట్టానికి కుదురుగా ముచ్చటగానే ఉంది, సంసారపక్షపు స్త్రీ లాగ. కానీ ఎంత సుకుమారమో చూడు. నువ్వు వెయ్యి కళ్లతో కాపాడాలి దాన్ని - కాస్త తుఫానుకి కూడా తట్టుకోలేదు. తనే ఒకరి మీద ఆధారపడినప్పుడు మరొకరికి నీడ కూడా ఏమివ్వగలదు? మగవాడికీ ఆడదానికీ పెంపకంలో ఉన్న తేడా వల్లనే కదుటే ఆడదాని బ్రతుక్కూడా 'బోన్సాయ్' మాదిరి అయింది!" అంది. అక్కయ్య మాటలకి నా మనస్సు ఆర్ద్రమయింది. పంజరంలో బంధించిన చిలకని విడిచిపెట్టి స్వేచ్ఛా విహంగాన్ని చేసినట్లుగా నా 'బోన్సాయ్' చెట్లకి పూలకుండీల్లోంచి విముక్తి కలిగించాలన్నంత ఆవేశం కలిగింది నాలో. ■